

Kai Ketelimäki

Askolan kunta
Tekninen johtaja
Esko Halmesmäki
esko.halmesmaki@askola.fi

Lausuntopyyntönnö 1.7.2020

Esteellisyys kunnanjohtajan valintatyöryhmässä

Kuntaliitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kysymyksessä on mahdollinen esteellisyys kunnanjohtajan viran täyttöä valmistelevässä valintatyöryhmässä. Oikeudellista arviota on pyydetty kahden työryhmän jäsenen mahdollisesta esteellisyydestä. Toinen on kunnan hallintojohtaja ja toinen valtuutettu, joka toimii kunnan henkilöstön (JUKO) pääluottamusmiehenä. Lausuntoa pyydetään nimenomaan liittyen heidän asemaansa hallintojohtajana ja pääluottamusmiehenä.

Vakiintunut tulkintamme on ollut, ettei esimies-alaisuhde aiheuta esteellisyyttä esimiehen valinnassa silloin kun alaisella ei ole mitään erityisiä intressejä (ns. intressijäävi, hallintolain 28.1§:n 3.kohta) esimiehen valinnassa. Olemme katsoneet, että viranhaltija voi osallistua tulevan esimiehensä valintaan koskevaan valmisteluun ja päätöksentekoon. Hallintojohtaja ei siten pelkää tulevan esimies-alainen -suhteen perusteella ole ollut esteellinen toimimaan kunnanjohtajan valintatyöryhmässä. Tavanomaista on, että työryhmissä ja muissa valmisteluelimissä on luottamushenkilöiden lisäksi myös hallinnon edustaja ainakin valmistelu- ja sihteeritehtävissä. Kun on kysymys rekrytoinnista, heillä on myös edellytykset arvioida esim. hakijoiden osamista ja kokemusta.

On melko tavanomaista, että kunnallisissa luottamustehtävissä on kunnan omaa henkilöstöä ja myös ammattijärjestöjen luottamusmiehiä. Henkilöstö ja henkilöstön edustaja kuten esim. luottamusmies, voivat tietyin rajoituksin olla myös toimielinten jäseninä ja osallistua normaalisti päätöksentekoon. Kuntalain 73 §:n mukaan ”Henkilöstön edunvalvonnasta asianomaisessa kunnassa huolehtivan yhteisön hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen puheenjohtaja ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen. Vaalikelpoinen ei myöskään ole henkilö, joka yhteisön neuvottelijana tai muussa vastaavassa ominaisuudessa vastaa edunvalvonnasta.” Kunnanhallitukseen

pääluottamusmies ei siten ole vaalikelpoinen. Tämä on loogista, koska kunnanhallitus edustaa kunnassa työnantajaa. Työtehtävästä ja sen sijoittelusta riippuen pääluottamusmies voi olla muiden toimielinten jäsenenä.

Kun kysymys on kunnan henkilöstöryhmän pääluottamusmiehen mahdollisesta esteellisyydestä, tulisi esteellisyysperusteena kysymykseen lähinnä hallintolain 28.1§:n 2.kohta, eli edustusjäävi. Valintatyöryhmään on valittu hallintojohtajan lisäksi neljä kunnanvaltuutettua, jotka edustavat eri puolueita. Yksi valituista on kunnan palveluksessa ja oman henkilöstöryhmänsä pääluottamusmies.

Ilmeistä on, että tarkoituksena on ollut saada valintatyöryhmään edustus eri puolueista. Luottamusmiehen esteellisyydestä on olemassa ainakin yksi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu:

KHO 22.5.1995 T 2274: *Henkilöstöyhdistyksen pääluottamusmies ei ollut edustanut yhdistyksen jäsenenä olevia kunnan viranhaltijoita kunnan virkojen lakkauttamispäätöstä edeltäneissä neuvotteluissa HMenL 10.1 §:n 3. kohdassa tarkoitettulla tavalla eikä hän siten ollut esteellinen osallistumaan virkojen lakkauttamista koskevan asian käsittelyyn kunnanhallituksen jäsenenä.*

Ratkaisussa on katsottu, että pääluottamusmies ei ollut neuvotteluissa edustanut sen henkilöstöyhdistyksen jäseniä siten kuin hallintolain 28.1§:n 2.kohdassa (aiemmin hallintomenettelylain 10.1 §:n 3-kohta) tarkoitetaan: ”jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;”

Esteellisyyttä ei siis ollut ns. edustusjäävin perusteella.

Tapauksessanne pääluottamusmies on kaikesta päätelleen valittu valintatyöryhmään nimenomaan valtuustoryhmänsä edustajana. Mikäli näin on, ei ns. edustusjäävi käsityksemme mukaan tulisi kysymykseen. Kunnanjohtajan valintaa koskevasta ratkaisusta ei todennäköisesti ole odotettavissa ao. henkilölle erityistä hyötyä tai vahinkoa, joten intressijäävikään ei käsityksemme mukaan tulisi sovellettavaksi.

Kolmas mahdollinen esteellisyysperuste voisi olla ns. yleislausekejäävi (hallintolain 28.1§:n 7. kohta) eli ”luottamus henkilön puolueettomuuteen muusta erityisestä syystä vaarantuu”. Tämän esteellisyysperusteiden soveltaminen edellyttää, että on olemassa ulkopuolisen havaittava syy puolueettomuuden vaarantumiseen, vaikka muut esteellisyysperusteet eivät

suoranaisesti tulekaan sovellettaviksi. Syyn puolueettomuuden vaarantumiseen on oltava suunnilleen saman asteinen kuin erikseen säädetyissä esteellisyyssperusteissa. Se, mistä erityisestä syystä puolueettomuus vaarantuu, tulisi olla selkeästi havaittavissa. Kun pelkkä esimies-alainen -suhdekaan ei vaikiintuneen tulkintamme mukaan aiheuta esteellisyyttä tulevan esimiehen valinnassa, ei käsityksemme mukaan myöskään pelkän luottamusmiesaseman voida katsoa aiheuttavan esteellisyyttä kunnanjohtajan viran täyttööä valmis-televassa työryhmässä.

Liitteenä olevassa vaatimuksessa mainittu v. 2013 tapahtunut esteellisyyss-ratkaisu ei ole liittynyt kunnanjohtajan valintaan, vaan kunnanjohtajaan liittyvään muuhun päätöksentekoon.

Lausuntopyyynnön liitteenä olevassa vaatimuksessa asiavirheen korjaamiseksi viitataan hallintolain 50 §:ään. Todettakoon, että mainitun 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kai Ketelimäki
Lakimies

Juha Myllymäki
Lakiasian johtaja

